

melyet örökösen dreszszirozni: »vezetni« kénytelen az ember a tüdeje és menyei jussa veszélyeztetésével, — hanem kényelmesen, szinte játszva bánhatni vele. Egyszerűen felvétetjük vele a csapát és megmutatjuk neki a vért, melyet orrával bökdödni szokott és ha kellő gyakorlata van, úgy elmegy a sebvéres csapán, vagy a száraz nyomokon is mint a parancsolat — és még akkor sem téveszti el a nyomot, ha esetleg sokkal frissebb, egészségés és egészen meleg csapákon kellene is keresztül haladnia. Egyébiránt alkalomadtán a következő módon járunk el a véreb vezetésénél: Megmutatván neki a vérnyomot, hosszú vezeték-szíjra veszszük s odáig vezetjük, ahol a vad a sűrűbe menekült. Itt a csapáról levezetve, illetve leemelve, a sűrűséget megkerüljük s rövid szíjra véve az ebet, csapást kerestetünk vele, természetesen a keresett vadét. Ily módon tovább kell dolgozni, míg az eb mutat, vagyis sebvért vagy heveredést talált — s hasonló esetekből meggyőződve, hogy az ebnek vadászkitétel szerint »igaza van«: megtöreteljük a helyet, hogy azon esetben, ha az eb a csapát eltévesztené, ne kelljen vele a korábbi vérnyomig vagy a sebzés helyéig visszamenni. Ha azután a kutya a csapást ismét felveszi, akkor követjük azt a legközelebbi sűrűségig és ott ismét levezszük a csapásról, majd pedig a sűrűst megkerülve, rövid szíjon a csapán menni engedjük. Ezt az eljárást pedig addig ismételjük, míg végre sikerül megállapítanunk azt a sűrűséget, melyben vadunk rejtezik. Ezt pedig a legtermészetesebben és minden kétséget kizáró módon úgy állapíthatjuk meg, ha látjuk, hogy fürtető ebünk a sűrűség megkerülése után nem talál csapást s tétovázva, eligazodni képtelen, szóval midőn elvesz előle a nyom, amelyet követhetne. Már most ilyképen megbizonyosodván a vad hollétéről, illetve fekvőhelyéről: visszamegyünk arra a helyre, ahol a vadat a kérdéses sűrűbe váltani láttuk s onnan kiindulva, az ebbel vezetetténi engedjük magunkat a már megdermedt vagy pedig még élő, de nagyon beteg állathoz. Első esetben eleresztjük az ebet, hogy a vadhoz járulva a dermedtre csaholjon; ha azonban a vad felgorva eliramodik, leoldjuk a szíjról a vérebet s animálva, a szökevény után uszítjuk, melyet azután a csaholva addig hajt, míg eléje kerülhet s megállítja (előtte állva ugatja) — s elzárva előle az utat, tovább menni nem engedi s ezáltal lehetővé teszi, hogy lehető gyorsan a megállított vad közelébe nyomulva, azt a szemek fölé vagy a fültőre applikált kegyelem-lövésrel végleg terítékre hozhassuk. Azután a megdermedt vadat a helyszínén kizsigerezzük vagy lékezzük s a vérebnek kevés aludtvért és a lépből egy darabkát jutalmul »kapzsira adunk«; de a feltört vadhoz nem eresztjük. Ha a kegyelem-lövés daczára is a vad még életjelt ad magáról, általában ha a lövés után még áll a vad, — szükséges azt vadászias módon kivégeznünk, a mi akként történik, hogy az erős szarvast a szügyébe, vagy a lapoczkája mögé alkalmazott döféssel a (vadász-késsel) leszúrjuk; míg a gyengébb szarvast, özet és dämvdát a tarkókéssel letarkózzuk, vagyis erős kézzel a nyakszirtcsont és első nyakcsigolya közt a nyúltagyat kettévágjuk, ami a vad azonnali halálát okozza.

Lakatos Károly.

A serétes winchester mint vadászfegyver.

E fegyvert »A Természet« 1901. III. 1. számában már ismertette ifj. Bartal Aurél. Minthogy magam is már három éve leginkább winchesterrel vadászom, legyen szabad nekem is róla kissé bővebben szólnom a következőkben. — Véleményem szerint, melyet semmi esetre sem tartok ugyan csalhatatlannak, de a mely a kellő tapasztalatot sem nélkülözi, a serétes winchestereket sok tekintetben határozottan az első hely illeti meg az összes serétes fegyverek között. Több irányban mondhatni tökéletesek, kevés hátrányuk pedig az elterjedt serétes fegyverekkel szemben valóságosan elenyészik azon páratlan előnyök folytán, melyekkel amazokat utolérhetetlenül felülmúlják. — Mint az amerikai fegyvertechnika egyik legelméesebb produktuma kb. 8 évvel ezelőtt került hozzánk s még azóta is javították. Eleintén mint szokatlan és nagyon is merésznek látszó újdonság a vadászok előtt, kik a megszokotthoz csakúgy ragaszkodnak, mint mindenki, az árjegyzékek leírása után amolyan csekély gyakorlati értékű, megbízhatatlan fegyver számba ment, mint a minőnek mai nap is tartják azok, a kik saját tapasztalatukból nem ismerik. Alakja tényleg szokatlan és nem is csoda, hogy az árjegyzékek ismert magasztalásainak kezdetben nagyon kevesen hittek, úgy, hogy a winchesternek is, mint minden, ha még oly sikertült, de drága és merész újításnak, időre volt szüksége, míg némileg is elterjedhetett. A fegyver alakja mellett — szemben az általában használt fegyverekével — az alkatrészek, ezek elhelyezése és mennyisége a czélnak megfelelően lényegesen megváltozott. A szokatlan formát azonban — eltekintve ennek számos más czélszerűségétől — csakhamar ellensúlyozza már az is, hogy a czélzás pillanatában a látás csaknem teljesen szabad; két fegyvercső és két sárkány helyett csak egy cső van előttünk. A fegyver legkiválóbb, páratlan előnye a lövések gyors, biztos és könnyű ismétlése; ez abban áll, hogy a lövő cső látszólag újratöltés nélkül, csekély periodikus munka folytán ismételten löképesse lesz, — előzetesen több (5) töltényt helyezve a lövő cső alatti rövidebb tartalékcsőbe. Az egész periodikus munka pedig, mely a tölténykidobást, kakasfelhúzást, újratöltést és a cső elzárását végzi, csak abból áll, hogy az alsó (tartalék-) csövön előre és hátra csúszatható hengeralakú előagyat, vagyis szánt, a bal kézzel, melylyel azt czélzásközben fogjuk, lövés után azonnal hátrahúzzuk s hirtelen visszahelyezjük. Ez az ismételő mozgatás csak kezdetben szokatlan, már két heti használat után úgy rájár a kezünk, hogy azontúl csaknem tudtunkon kívül, a legkisebb erőmegfeszítés nélkül végezzük. Szinte hihetetlen, hogy az egész újratöltést teljesen elvégzi az a két gyors mozgás, mely alatt a szán hátra és előre is csak 9¹/₂ cm.-nyi utat tesz meg! — A sárkány módos, egészen apró, de a kéznek is könnyen hozzáférhető; első nyugvóján az egész mechanizmust zárja s a fegyvert sem lehet elcsettenteni. A második nyugvóra feszítve, a fegyver lövésre kész, a szán azonban még ekkor sem mozdítható, csakis közvetlen a lövés után a kakas lecsattanása és a rúgás által szabadul fel, ami a cső feltétlenül biztos elzárását eredményezi. A javított, 1897-es mintájú daraboknál a ravaszvédő felett a jobb oldalon egy lencsényi lapos gomb van; ezt a jobb mutató ujjunkkal benyomva, ha a kakas a második nyugvóban áll, a szán mozgatásával a fegyverben elhelyezett töltények lövés nélkül sorban kihullanak, miközben az elstítés ellen az biztosít, hogy az említett gomb benyomva a kakast is fékezi, viszont ha a gonmbbal együtt a kakas is felszabadul, a még ép töltény kivethetése akad meg. Az 1897-es modellen tehát a gombot benyomva, megszakítás nélkül ismételtünk, annélkül, hogy a kakast minden ismétlés után leeresztenénk, mint azt a régiebb winchestereknél kellett. E lövés nélkül való ismétlés fontos feladata és előnye: a könnyű töltényváltás s a

töltények gyors kiszedése.*) A kilőtt töltényhüvelyeket a jobb oldalon úgy veti ki a fegyver, hogy erről még felfelé történt lövéseknél sem tudunk. — Vegyük most sorra a winchester fontosabb előnyeit. A cső anyaga igen jó öntött acél, melynek szívós tartósságát eléggé bizonyítja az, hogy három évi használatnál kb. kétezer erős lövés dacára a cső elülső nyílása változatlan s a furat még ma is tükörsíma. Ugyanezt mondhatom különben az összes, ha még oly filigrán, de példás szoliditással készült alkatrészekről is, úgy hogy a w. fegyver tartóssága, — bár ezt eleinte magam sem hittem — jó kezelés mellett van olyan, mint akármely finomabb kidolgozású más fegyveré. A lakat és ismétlő részek együttes működése síma, a kapcsolatok annyira egybevágók, hogy az újratöltéshez szükséges erő kifejtés valóban a minimum; a fegyver tartósságának s hasznavehetőségének egész titka ebben rejlik. A csőfurat, különösen a hosszabb csővű régiebbeké, kitűnő, kiváló löképeségét azok is elismerik, a kik különben elvből nem barátai a w.-nek; a lövések borítása a legkülönbözőbb nagyságú sérétszemekre nézve tényleg versenyez a legdrágább fegyverekével. A w. főérdeme azonban mégis csak az, hogy azt a hosszú munkasorozat, mely az újratöltésnél a többi sérétes fegyvereknél külön-külön végezendő, mindazt egyszerűen és roppant elemesen összevonja és megkönnyíti. Itt nincs külön csőfelnyitás, tölténykivevés, töltényelőszedés, töltés, csőelzárás és kakasfelhúzás, a mi a fegyverek legtöbbjénél főleg mozgalmalmas percekben bizony érezhető idővesztegetés, — míg a winchesternél a pillanat műve; újratöltésekor a csövet se lehajtani, se becsapni nem kell, a fegyver, a míg csak löni akarunk, a vállnál marad s ebben a helyzetben a szán egyszerű hátrahúzására a kakasfelhúzással egyidejűleg kirepül a kilőtt hüvely, az új töltény az emelőre esik, — a szán helyretolásakor bekerül a csőbe, a mely ugyanekkor már el is van zárva.

Igy kb. $\frac{3}{4}$ másodperc alatt újra töltöttünk annélkül, hogy a fegyvert a válltól elmozdítottuk volna. Még a jóval drágább kakas nélküli és tölténykivetővel készült fegyvereket is határozottan felülmúlja azáltal, hogy minden eshetőségre 6 lövést biztosít és olyan készenlétben, hogy a fegyver lövések közben csak annyit moccan, mint bármikor a rúgásnál, míg a legmodernebb kakas nélküli és tölténykivetős fegyvert már a második lövés után kézbe kell venni s úgy kell vele manipulálni. Mindenki méltányolni fogja, hogy milyen megnyugtató tudat az, egy fegyverben hat, sorra leadható lövést tartani készen, oly területen, hol a vízivad csapatokban jár, hol a himbálódzó csónak elől, a melyben amúgy is minden mozdulat kétszeresen nehéz, egymásután repül ki a beszorított szárcsa, továbbá gazdag területek fázcsán-, fogoly- és nyúl vadászatain! Vannak, a kik ezért a winchesterben irtószerszámot látnak, a mi csak előítélet.

*) Egy más mintájú sérétes winchesternél az ismétlőt a megnyújtott ravaszvédő előrecsapása és hátrahúzása végzi. A mellett, hogy kezelésük nehezebb, működésük sem oly megbízható; ezeket az itt ismertetett számos w.-ek csakhamar egészen kiszorították.

Hiszen a töltővesszős előltöltő-fegyver gyors kezelés dolgában sokkal távolabb állott a hátultöltőtől, mint ezek a winchester-től; apáink tehát emezekre sokkal jogosabban mondhatták volna, hogy irtószerszámok. Pedig nem mondták, mert a valóság az, hogy irtani a többi fegyverekkel is bizvást lehet, ez első sorban az irtón fordul meg és nem a szerszámon. A ki a vadállomány-nal takarékosan bánik, winchesterrel sem fog másként vadászni; a ki a vaddal nem gazdálkodik, erre az előltöltő sem fogja rákényszeríteni. Egyébiránt a winchester még korántsem mirailleuse, sőt bizonyos, hogy duplázni a kétesűvű fegyverekkel gyorsabban lehet. Az első két lövés rúgása s a két ismétlő mozdulat után pedig a szárnyas vad úgyis legtöbbször túl van a lőtávolon, a harmadik, pláne a negyedik lövésre egyazon vadnál csak a legritkábban van idő és ez már azután inkább löporirtás mint vadpusztítás. Ellenben megfizethetetlen fegyver a már említett körülmények között, főleg téli libaleseken, körvadászatokon stb. Ezekon kívül a gyors ismétlésnek még egy igen fontos előnye van, s ez az, hogy winchesterrel a megsebzett, de még menekülő vadat feltétlenül könnyebb terítékre hozni. Míg más fegyvernél ilyen esetekben az újratöltéssel bajlódunk, a

legtöbbször tehetetlenül kell néznünk, hogy mint vonszolja el magát a sebzett vad, főleg a nyúl. A winchester ilyenkor is megfizethetetlen, mert csaknem mindig meg van még töltve s így mindig lövésre kész. Az ellőtt töltény helyébe ugyanis egy másodperc alatt másikat tehetünk; ehhez csak annyi idő kell, míg a töltényt elveszszük s a mindig nyitott alsó csőbe egy mozdulattal belenyomjuk, hol azt két kis emelő előreugrása azonnal fogva is tartja. Minthogy ennyi idő még a legmozgalmasabb percekben is kínálkozik, a winchester va-

A serétes winchester régebbi formája.

Legújabb forma levehető csővel, cal. 16 és 12.

dászat közben úgyszólván soha sincs töltetlenül! Ez sem utolsó dolog ott, a hol még van mire löni. A fegyver mechanizmusa azonban mindig tiszta és kellőleg olajozott legyen; ez utóbbira csak finom, meg nem keményedő óraolajat ajánlhatok. A tisztántartás és olajozás nemcsak a fegyver gondozására, hanem a könnyű és biztos ismétlésre nézve is igen fontos; poros és rozsdásodni kezdő szerkezet nehezen mozdul, az ismétlés is elakad, ez pedig lövés közben kb. olyan kellemetlen, mint más fegyvernél a csőtörtőkmondás. Azért az összegyűlt port, szennyet stb. az ismétlőszerkezetből lehetőleg minden kirándulás után el kell távolítani, legegyszerűbben puha törleruhával. A töltés ne legyen túl erős és legyen mindig egyforma; az ismétlőszerkezet valósággal megszokja az egyforma erejű töltényeket, míg túlerőseknél, hol a visszarúgás igen nagy, az ismétlésnek mindjárt az első mozzanata, a nyílás, csökönyösen megakad. A fegyver egyedüli hátránya, hogy nehezebb egy közepes súlyú dupla fegyvernél: súlya 3-5 kg.; ezt azonban meg lehet szokni, mint-hogy korántsem követel herkulesi karokat. Természetes, hogy szalonkázásra úgy sem viszünk 12-es winchestert, valamint tőpuskát sem, a mely még nehezebb s azért mégis használatos. M-g kell még említenem, hogy egy-két éve határozottan csekélyebb értékű winchesterek is vannak forgalomban, melyeket felületen, durva kidolgozás és silányabb acél és faanyag jelle-

mez, noha áruk ezeknek is 120 korona. A vételnél erre ügyelni kell; a ki a kifogástalan régibb gyártmányokat nem ismeri, csak elsőrendű jónévű céghez forduljon. Azt tudom, hogy a winchesternek lesznek mindig ellenségei is; mindenütt és mindenkinél nem is felelhet meg. Rendbentartásához is jóval több türelem és jártasság szükséges, mint a többi fegyvereknél, de annál megbecsülhetetlenebb annak, a ki arra való területen minden előnyét kihasználni képes.

Szalay Loránd.

VEGYESEK.

Hangutánzás. Az állatvilágban meglehetősen gyakori az az eset, hogy egyik állat a másikhoz a csalódásig hasonlít, hogy így jobban megvédhesse magát ellenségei ellen. Mert az utánzás (mimikri) mindig úgy történik, hogy valamely fegyvertelen állat utánzó egy olyant, a melynek fegyverétől félnek. Ilyen utánzás pl. a Sesia lepkéké, melyek a csalódásig hasonlítanak a darazsakhoz stb. Még gyakoribb az az eset, hogy az állat színe beleolvad környezetébe, vagy hogy testének alakjával valamely élettelen tárgyat utánzó. Számtalan példát lehetne felhozni ennek illusztrálására; hiszen mindenki tapasztalhatta már, mily nehéz a madarakat meglátni a fán, a nyulat a szántásban stb. Gyakran megesik az is, hogy egyes madarak más madárnak hangját utánazzák s oly híven, hogy a gyakorlott fül se képes megkülönböztetni a valódi hangtól. Azonban ez inkább egyedek, mint fajok tulajdona. Lapunk hasábjain emlékezett meg szerkesztőnk, Lakatos Károly, két vércséről, az egyik a rigó hangját utánozta, a másik meg csalódásig híven kukurékolt. — Érdekes példa a hangutánzásra a kotkodácsoló seregély. Egy állatorvos beszélt el a következő esetet: 1891-ben, mikor már megérkeztek a seregélyek, hirtelen bekövetkezett hóesés alkalmával nagyon sokat megfogtak s kalitkában, vagy a szobában tartogatták őket. Egy asztaloshoz is került seregély, melyet a műhelyben bocsátott szabadon. Pár nap múlva, mikor oda mentem, azt láttam, hogy az öreg mester a műhelyben mindent össze-vissza dobál s meglehetősen ingerülten keres valamit. Kérdésemre, hogy mi az, azt mondta, hogy valahol egy tyúk rejtőzött el, mert folyton hallja a hangját, de a tyúkot nem találja. Csakugyan nemsokára hangzott: kot-ko-dács, kot-ko-dács. Tűvé tettük az egész műhelyt, tyúk nem volt sehol. A kotkodácsolást se hallottuk, hát az asztalos nyugodtan gyalult tovább. Rövid idő múlva, midőn kimentem a műhelylyel szomszédos kamrába, újra hallom: kot-ko-dács, kot-ko-dács. Megfeszített idegekkel hallgatóztam, újra: kot-ko-dács; de most mintha nagyobb távolságból jönne a hang. Kinyitottam az ajtót, hát a

seregély ott üldögél az öreg feje felett egy léccen s onnan kotkodácsol. Mikor észrevette, hogy látom, elhallgatott s egészen nyugodtan ült, mintha semmi se történt volna. Azt hiszem, kedve tellett abban, hogy az öreg mestert megrézfálja.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. B. B. Ha annak a 200 holdás birtoknak a vadászati joga nincs bérbe adva, illetve a földtulajdonos birtokában van: ott a szolgabíró úrnak semmiféle rendelkezési joga nincs. Hátal-maskodáért esetleg tessék panaszt emelni.

Gr. T. A bolti őzhívók csak nagyon ritkán válnak be; csakis hivatásos vadászok tudnak ilyeneket jól készíteni. Remek hívókat kaphat Méltóságod Gödöllőn, Hubertusz-kennel.

F. J. Tudatjuk, hogy jelenleg a következő fegyverek kínálatnak eladásra szerkesztőségünk útján: 1) Egy angol botpuska, ára 14 forint. 2) Egy török, igen szépen dolgozott cserkészkarabély; 150 lépésről szegre lő (kaliber 28.) Ára 3) forint. 3) Egy elegyes csővű, kitűnő állapotban levő fegyver, jobb (golyós) csőve 28-as, balcsőve (sörétes) 16 os kaliber. Ára 30 forint.

K. K. Lapunkban foglalkozni fogunk kérdésével.

Dr. L. L. Sátoralja-Ujhely. A levelet hálás szívvel köszönöm. Utána nézek. Rövidesen levél még. Üdvözlét!

Cz. J. Karczag. Kynológiai szempontból hirdetését nem merjük közölni. De ki is venne angol és szállkás szőrű vizsla keresztezéséből származó korcosszülötteket!

B. N. Isten ments, verset ne küldjön! Már megölnék bennünket a sok verssel! Van már 20 esztendőre való!

BEKÖJTÉSI JÁBILÁK

lapunk jelen évfolyamához már készletben vannak s darabonként két koronájával kaphatók.

Tőgazdaságaimból ajánlok őszi és koratavaszi szállításra egy- és kétnyaras, gyors-növéstű csehpony-, süllő-, csuka- és czompó-ivadékokat, továbbá megtermékenyített fogas-süllő-ikrát
Corchus Béla, Budapest. IV. ker. Molnár-utcza 17.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SZOKSZOROSÍTÁSOK.

Cikkek folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utcza 30. szám.

TELEFON: 18—99.

„A TERMÉSZET” szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utcza 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5922 901. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utcza 18.